

# Reisverslag Concertreis Normandië

Van 24 t/m 28 oktober 2024 heeft het Koninklijk Kerkraads Mannenkoor St. Lambertus een concertreis gemaakt naar Normandië. Aangevuld met zangers van de bevriende koren RMK 1921 Brunssum en DSM-koor Geleen bestond het gezelschap uit 43 zangers en 9 niet zingende leden en “vrienden” van het koor. De organisatie van deze reis was in handen van Nico Fiori en Carlo Dijkman, zij begonnen al een jaar geleden met hun voorbereidingen en namen reisorganisatie Orpheus uit Meerssen in de arm om alle boekingen te verzorgen. Orpheus is dé specialist in koorreizen en concertreizen.

## De bus



Stopt de bus nou aan de voorkant of achterkant van het treinstation in Kerkrade? De deelnemers zien het vanzelf wel, hij stond dus toch aan de achterkant op de parkeerplaats, wel zo makkelijk voor de reizigers om hun spullen in de bus te leggen. Wat een verrassing, de bus is niet zwart van de firma Heidebloem zoals gepland, maar wit, van Bak uit Alkmaar. We hadden gevraagd om een bus met 60 zitplaatsen, zodat enkele reizigers, die daar behoefte aan hadden, wat meer ruimte kregen. Door

omstandigheden heeft Orpheus enkele dagen voor vertrek dus een bus moeten regelen bij een andere touroperator. Chauffeur Marcel en zijn partner Mariska kregen op dinsdagavond te horen dat zij vanaf donderdagochtend half zeven met een mannenkoor uit Kerkrade op reis gingen. Ze waren al om 3 uur in de nacht uit Alkmaar vertrokken. De touringcar betrof een dubbelasser van Mercedes met een meesturende achteras, die later goed van pas zou komen bij de manoeuvres in de enge Franse straatjes. Met 10 jaar en dik 700.000 km op de teller had de bus al een gevorderde leeftijd bereikt, maar alles werkte naar behoren. Alhoewel? Toen Mariska de eerste koffie wilde zetten, bleek de waterpomp niet te werken, de slang was losgeschoten. Met behulp van een Zwitsers zakmes en tangetje vanuit het reisgezelschap kon zij bij de eerste stop snel de nodige reparatie verrichten.

Elke zanger had niet alleen een koffer bij zich, maar ook een hoes met zijn smoking. Daarnaast gingen ook nog lunchpakketten mee van Blond-to-go uit Kerkrade, maar chauffeur Marcel wist alle bagage vakkundig in de bus te krijgen. Ondanks dat de bus helemaal in Alkmaar gecharterd was, bleek deze keuze een schot in de roos. Marcel en Mariska stelden zich gedurende de hele trip dienstbaar en flexibel op en dachten met ons mee.



## Eerste stop in Rouen



Wat een prachtige kathedraal! Bij het oplopen naar het plein veroorzaakt de eerste aanblik in een stralende zon meteen een wow-effect. Van dichtbij kunnen we de gedetailleerde beelden aanschouwen. In deze kathedraal gaan we ons eerste inloopconcert houden. Gewoon, in onze burgerkleding naar binnen lopen, ons opstellen en gaan zingen. De aanwezige toeristen blijven dan vanzelf verrast staan luisteren, zeker in zo'n imposant kerkgebouw met een overweldigende akoestiek. Dirigent Wim Schepers had voor deze gelegenheid een aantal liederen geselecteerd die bij deze setting goed passen. We zongen zonder piano begeleiding, dus à capella, net wat lastiger om de goede toon te vinden en vast te houden. Uitgangspunt was dan ook om een

leuke ontspannen reis te maken zonder al te veel stress, met een repertoire dat zonder begeleiding goed te zingen is. Onze filmer Jos Harmsen kweet zich voortreffelijk van zijn taak maar stond daarbij wel wat hinderlijk in beeld voor de fotograferende toeristen. Voor een gunstigere plek gaf de koster hem vervolgens toegang tot het spreekgestoelte aan de zijkant. Na afloop ontving deze behulpzame koster als dank een fles Limoncello met onze naam erop. Dat verraste hem zozeer dat hij aan een select gezelschap nog een persoonlijke rondleiding gaf in de catacomben die normaliter voor publiek gesloten zijn. Het viel ons op dat het bedienend personeel overal in Normandië het Engels redelijk beheerst, waarschijnlijk omdat veel Amerikanen dit gebied aandoen vanwege de geschiedenis met D-Day. Desondanks kwam het goed uit om enkele zangers in ons midden aan te treffen die goed met de Franse taal overweg kunnen. Onze bariton Rolph Stemkens fungeerde als onze tolk, maar ook tenor Guus Reuter kon zich goed behelpen door zijn vele

vakanties in het land van de Haan. Op het kerkplein zag je ook een toeristentreintje opgesteld staan, een teken dat menige vreemdeling deze stad aandoet. In het centrum viel de bouwstijl op van de mooie vakwerkhuisjes met hun typerende zwarte houten balkjes in de gevel. Helaas bleef er te weinig tijd over om de stad verder te verkennen, de bus kwam ons weer oppikken om de rit te vervolgen naar ons hotel.



## Ons hotel

Driesterren Grand Hôtel de L'Espérance in het centrum van Lisieux dient als uitvalsbasis voor onze verdere bezoeken in Normandië. Het hotel straalt een stuk historie uit. Gebouwd in 1930 heeft het als een van de weinige gebouwen de bombardementen in 1944 overleefd. Geen elektronisch kaartje om de deuren te openen, nee, je krijgt nog steeds een ouderwetse sleutel in handen met daaraan een bronzen penning van 80 jaar oud. Om souvenirjagers te ontmoedigen, staat er een boete van € 60 op het verlies van deze penning. Met 86 kamers en drie parkeerplekken voor bussen voor de deur leent dit hotel zich goed voor het herbergen van groepen. In het restaurant had de leiding een vaste ruimte gereserveerd voor de diners die we telkens in dit hotel nuttigden. Het opdienen van de drie vaste gangen verliep soepel, iedereen kreeg ook



hetzelfde menu, het devies was eten wat de pot schaft. Tijdens ons eerste diner bestond het hoofdgerecht uit een gebraden kippenbout met puree en champignon roomsaus. Lekker maar wel opvallend dat je daar geen groente bij gereserveerd krijgt. De volgende lunch en diner bevatte ook kip met dezelfde saus, dus al snel ontstond het gevoel dat we in Normandië alleen kip voorgeschoteld zouden krijgen. En dat vond ook iedereen prima, de kip smaakte lekker. Wel een typisch kenmerk als je alleen met mannen op stap gaat, je hoort

geen gezeur, geen onvertogen woord over de organisatie en het eten. Dirigent Wim Schepers had overigens bedacht om elk diner vooraf te laten gaan door een lied dat we van buiten kenden. Het zingen van 'Vaianchnu' groeide uit tot een mooie gewoonte om het diner te starten. Dit onder luid applaus van de overige hotelgasten in het restaurant. We waren zelfs niet te beroerd om "Happy Birthday" te zingen op verzoek van een moeder als ode aan haar jarig zoontje die er met zijn familie zat te dineren. De waardering was groot. We sloten de avond af met een wandeling door de stad, een bezoek aan een lokale kroeg of het nuttigen van een drankje bij de hotelbar.



Het ontbijt, voor Franse begrippen zeer uitgebreid, bestond uit Frans stokbrood, croissants, kaas, vlees, jam, een hardgekookt ei, crêpes, yoghurt en wat koek. Misschien niet zo uitgebreid als we in een goed hotel in ons thuisland aantreffen, maar het smaakte verder prima, iedereen kwam aan zijn trekken.

## D-Day adventure

Op onze tweede dag vertrekt de bus naar Colleville-sur-mer voor een bezoek aan een van de talrijke oorlogsmuseums in de omgeving, het Overlord Museum. Daar treffen we veel verhalen en foto's aan over de Tweede Wereldoorlog en in het bijzonder, over de landing van de geallieerde troepen op de Normandische stranden tijdens D-Day. Het goed ingerichte museum had talrijke oude



legervoertuigen, tanks en gebruiksvoorwerpen tentoongesteld. Telkens in een mooi opgezet decor van kapot geschoten huizen, heel indrukwekkend. Vervolgens reden we door naar het 'Normandie American Cemetery and Memorial', de officiële naam voor de laatste rustplaats voor de gesneuvelde Amerikaanse soldaten in 1944 in Normandië. Degenen die de begraafplaats in Margraten kennen, treffen een vergelijkbare inrichting aan van het



terrein. Eerst loop je langs de tuin der vermisten met een lange gebogen natuurstenen muur, waarop alle namen staan van de 1.557 vermiste militairen. Jongens dus die geen graf hebben kunnen krijgen omdat hun overblijfselen nooit zijn gevonden. Bij een aantal namen staat overigens een zwart sterretje. Joost Hillemans wist me te vertellen dat de overblijfselen van deze jongens naderhand toch nog gevonden

zijn. Vervolgens zien we onder twee overdekte arcades een overzicht van de troepenbewegingen tijdens D-day en de bevrijding van Europees grondgebied in de periode daaropvolgend. Onder een van de arcades stellen we ons als koor op om enkele liederen ten gehore te brengen. Best wel een emotioneel moment voor ons zangers, om een zingende groet te brengen aan de gevallen Amerikanen, die 80 jaar geleden hun nog jonge leven gaven voor onze vrijheid. Dirigent Wim stopte na drie liederen, voor ons gevoel hadden we er nog wel een paar willen zingen. Hetgeen ook door de, helaas spaarzame, toehoorders werd beaamd. Deze begraafplaats herbergt overigens 9387 graven met de gebruikelijke witte kruizen en is daarmee de grootste in Europa,



Margraten komt op de tweede plek. Een indrukwekkend gezicht om over al die grasvelden met witte kruizen heen te kijken. Met een heel opvallende ligging, bovenop de duinenrij direct achter het 8 km lange Omaha Beach, een van de vijf stranden waar het de geallieerden op D-day ondanks zware verliezen lukte om aan land te komen als onderdeel van operatie Overlord. We hadden overigens veel geluk met het weer. 's Ochtends tijdens het bezoek aan het museum begon het te regenen. Tijdens het busritje van het museum naar de begraafplaats viel nog steeds de nodige neerslag. Toen we op de parkeerplaats uitstapten, voelden we nog slechts een enkele druppel vallen en bij onze wandeling over de begraafplaats brak zelfs het zonnetje door. Blijkbaar hadden we dit verdiend.



Je moet je eens voorstellen: met 52 mannen een restaurant binnenvallen om te lunchen. De reisorganisatie had dit van tevoren natuurlijk al besproken, zodat een apart gedeelte van het restaurant voor onze groep is vrijgehouden. De bediening neemt de drankjes op en



het hoofdgerecht, met natuurlijk kip, kwam snel en soepel op tafel. Daarna mochten we zelfs allemaal naar de koeling lopen om nog een dessertje uit te zoeken. Goed georganiseerd. Tenslotte nog snel gebruik maken van de toiletten, dan hoeft niet iedereen zich in het toilet van de bus te wurmen.



Na de lunch vervolgt de groep de reis naar 'Pointe du Hoc', een rotspunt die uitsteekt tussen de stranden van Omaha beach en Utah beach. Uiteraard hebben de Duitsers op deze strategische plek met een goed uitzicht op deze twee stranden diverse kanonnen en mitrailleurposten neergezet. Je ziet hier dat de Duitse bezetter veel energie stak in de zogeheten 'Atlantikwall' die zich langs de kust uitstreckte van Zuid-Frankrijk tot in Noorwegen. Je treft er

nog de stevige bunkers aan die daar met veel beton zijn gebouwd. Op het lange pad naar de punt toe staat veel informatie over de aanval op dit stukje kust. Het 2<sup>e</sup> bataljon Amerikaanse Rangers, 225 man sterk, kreeg op 6 juni de opdracht om dit strategische stukje te veroveren. Maar de dag begon voor hen al niet goed, ze landden in eerste instantie 3 mijl naast dit punt. Dat is nu met al onze navigatietools niet meer voor te stellen, maar destijds moesten de Rangers het doen met een simpele landkaart en kompas, in het donker, zonder enig lichtpuntje aan de overkant. Ze kwamen dan ook 40 minuten te laat op het goede punt aan. Dan is de verrassing voor de Duitsers natuurlijk al weg. En zie dan maar eens de steile rotswanden te bedwingen met hun touwladdertjes, die ze met een anker naar boven schoten. Van de 225 aanvallers hebben 90 kameraden de aanval overleefd, ze hebben nog twee dagen stand moeten houden voordat ze versterking kregen. Frank Kroese had zijn drone meegenomen en deze bij Pointe du Hoc de lucht ingestuurd. Dat leverde een serie indrukwekkende overzichtsfoto's op. Daarop vallen met name de vele kuilen in het landschap op, veroorzaakt door de inslagen van de kanonnen op de Amerikaanse kruisers.



## Gaan we nog zingen vandaag?

Misschien is het nog leuk om na het diner het plaatselijk café La Famille aan te doen om daar onze stembanden te gebruiken voor karaoke liedjes. Café La Famille was echter wat krap bemeten voor zoveel zangstemmen. Voortrekker Marcel Ballas deed met de zangers van Brunssum verwoede pogingen om enkele evergreens de ruimte in te slingeren, maar de meeste zangers haakten al snel af. Dan maar terug naar de hotelbar. Alhoewel, in het café aan de overkant is een echte karaoke aan de gang, een charmante dame in zwart glitterjasje probeert telkens een bezoeker voor de microfoon te krijgen. De zaak is



voornamelijk gevuld met Franse jeugd, die de Franstalige en voor ons onbekende liedjes uit volle borst weten mee te zingen. Wel gezellig om daar even neer te strijken, dachten enkele zangers. Waarachtig verschijnt er de tekst van 'let it be' van the Beatles op het scherm, en Willem van der Putten krijgt de microfoon in handen gedrukt. Als niet-zanger roept hij al snel de hulp in van Robert van Bussel die als zanger van de Kling de nodige ervaring heeft met dit soort liedjes. Dan is één schaap over de dam en als dan de beginklanken van 'Halleluja' van Leonard Cohen, dat al jaren in ons repertoire zit, weerklinken, neemt Ger Huijten dit lied voor zijn rekening. Later komt tussen de Franse chansons door ook nog het bekende 'Sweet Caroline' van Neil Diamond, uiteraard ook een prooi voor Willem en Ger om dit mee te zingen. Piet Loven

concludeerde ten slotte: "ongelooflijk dat de Franse jeugd de avond op deze leuke manier doorbrengt, dat zie je bij ons thuis toch niet meer". De avond erop hadden de twee Brunssumse zangers Frank Jansen en Peter Heinen nog een andere karaoke kroeg ontdekt, getuige hun foto met twee charmante dames op onze reisapp.

## Naar het stadje Caen

Op zaterdag splitst de zangersgroep zich in tweeën in Caen, bekend door de zware gevechten die zich daar na D-Day hebben afgespeeld. De bus zet de eerste groep af bij het grote 'Memorial Museum Caen', de tweede groep rijdt door voor een bezoek aan het kasteel en het centrum. In het museum regelt Nico Fiori de aankoop van de kaartjes voor het scoren van groepskorting en 65+ korting, ook al valt nog niet iedereen onder die



categorie. Dit museum behandelt alle facetten van de Tweede Wereldoorlog, inclusief de aanleiding daartoe. Dat kwam door de vernedering van het Duitse volk na hun nederlaag in de Eerste Wereldoorlog, De Duitsers zinden op wraak. Het museum kenmerkte zich ook door het afspelen van heel veel authentieke filmbeelden. Daardoor kwamen de verschrikkingen van deze oorlog echt op je netvlies terecht. Met aan het einde van de toer uiteraard een uitgebreide tentoonstelling over D-Day. Met een

film opgenomen vanuit een Duitse jager die vliegend over de stranden zijn mitrailleurs leegt op de talrijke geallieerde soldaten. De meeste indruk maakte een film van het Franse verzet, die een spoorlijn opblies, vlak voordat er een Duitse locomotief overheen zou rijden. De locomotief ontspoord en neemt in zijn val de tientallen wagons met voertuigen, kanonnen en tanks het ravijn in, een enorme schade voor de Wehrmacht.

De tweede groep greep de gelegenheid om het Chateau van Caen te bezoeken, een indrukwekkend middeleeuws fort in het hart van de stad. Daar leerden ze alles over Willem de Veroveraar, die het fort liet bouwen in 1060 als hertog van Normandië. Tijdens de Tweede Wereldoorlog is het kasteel zwaar beschadigd, maar later vakkundig gerestaureerd. Het biedt een prachtig uitzicht over Caen. De meeste gebouwen in het centrum kenmerken zich door de gele kalksteen dat in het verleden veelvuldig als bouw materiaal diende.

De twee groepen komen weer bij elkaar tijdens de gezamenlijke lunch bij brasserie Gustave. Ook hier weer een vlotte bediening met kip op het menu. Ger Huijten had voor zijn 70<sup>ste</sup> verjaardag aangeboden om de drankjes voor zijn rekening te nemen, als dank volgde weer buiten een spontane aanhef van het lied 'happy birthday'. Toch altijd leuk om de hele vriendengroep voor jou aan het zingen te krijgen.

## De kathedraal van Caen

Op naar de kathedraal van Caen, ook wel de Église Saint Pierre genoemd. Met de zangersmap onder de arm gaan we er te voet naartoe voor ons volgende inloopconcert. Een prachtige kathedraal in Gotische stijl, behoorlijk hoog gebouwd. Bij binnenkomst zagen we dat er een doop aan de gang was in



een zijkapel. Met de binnenkomst van zoveel zangers blijft het toch al niet misstijl, maar als dan ook nog de banner met een enorme dreun in mekaar stort en een zanger in de kerkbanken struikelt, is de maat voor de dienstdoende priester vol. We krijgen ineens geen toestemming meer om onze zangkunsten te vertonen. Het past niet meer in het schema van de doop, en de priester moet ook nog alles klaarzetten voor een huwelijksceremonie, er is te weinig tijd tussendoor. We zijn na de bezichtiging van de kathedraal letterlijk **“vóór het zingen de kerk uit gegaan!”**.

RMK-tenor Leon Bressers combineerde onze concertreis met een vakantie in Normandië. Hij bivakkeerde samen met zijn vrouw in hun camper in de buurt. Op een zangmoment voegde hij zich dan altijd met zijn zangersmap bij de zangers en daarna was hij dan weer vertrokken, heel bijzonder. Hij had namelijk zelf als reisleider jarenlang Normandië aangedaan en voelde niet de behoefte om dat met onze groep nog eens over te doen, hij had alles al meermaals gezien. Gelukkig kwam hij bij de zangmomenten wel opdagen want de groep 2<sup>e</sup> tenoren vormde de kleinste partij.

Chauffeur Marcel kon niet naast de kathedraal komen met de bus en dat leverde dan nog een mooie stadswandeling op naar de achterkant van de kathedraal.



## Coquilles Saint Jaques

Nu we vanwege het vervallen van ons inloopconcert tijd over hadden, kwam Carlo Dijkman met de suggestie om nog het vissersdorp Villers-sur-Mer te bezoeken, want daar waren nu de Coquille Saint-Jacques feesten aan de gang. Bij aankomst in het dorp bleek het behoorlijk druk met overal geparkeerde auto's. Chauffeur Marcel probeerde ons zo dichtbij mogelijk in het centrum af te zetten. We stonden in de rij naar het centrum in een file te wachten, waarop Marcel even het stuur onbeheerd achterliet voor een plasje op het toilet. Twee minuten later verscheen hij weer met de woorden: "zie je wel, ik heb niks gemist", want de auto's vóór de bus waren nog geen meter opgeschoven. Wel een mooie stunt! Uiteindelijk liet hij ons uitstappen bij een kruising om daar de lange bus weer uit het centrum te manoeuvreren, maar niet nadat hij de verkeersregelaars had gevraagd hun



busje weg te zetten om meer ruimte te hebben. Het is hem toch weer gelukt, heel knap!

Het feest in het dorp bestond uit straten vol met marktkramen, niet alleen met de Sint Jakobsschelpen, maar ook andere vis, kreeften, krabben, worsten, drank, kleding, en allerlei andere producten die je op zo'n markten aantreft. Ook genoeg eetkraampjes tussendoor waar je van de plaatselijke delicatessen kon proeven. Met zo'n 25 duizend bezoekers was het behoorlijk druk in

de straten, maar dat maakte het ook weer heel gezellig. Een voltreffer dus om hiervoor te kiezen. Aan het eind van de middag had de groep zich verzameld bij - hoe kan het ook anders - een barkraam met alcoholische versnaperingen op de boulevard naast het mooie zandstrand. Je kon daar van verschillende soorten wijn proeven om te bepalen welke het beste bij je gegrild visgerecht paste. Een van de zangers had verderop nog een openbaar toilet ontdekt, dus vormde het drinken van een extra glas geen belemmering. Een popband in een kiosk vermaakte het aanwezige publiek met stevige rock, niet bepaald het genre dat we in onze mappen hebben zitten.

Na afloop begonnen we nog aan een puzzeltocht waar chauffeur Marcel de bus had kunnen neerzetten. Na veel heen en weer gebel lukte het iedereen om de bus te lokaliseren. Hij



stond in een zijstraat naast een bij ons nog niet bekende pizza-automaat. Frenk Janssen kon de verleiding niet weerstaan en betrad de bus met een dampend warme pizza. Bij terugkomst in het hotel troffen we als hoofdgerecht een Boeuf Bourguignon aan op ons bord, zeg maar draadjesvlees op een bedje van macaroni. Dus toch iets anders dan kip! De meeste zangers brachten vervolgens de avond rustig door in de hotelbar, we hadden die dag genoeg gelopen. Daarbij valt ook de sterke discipline binnen de groep op, de zangers slaan niet aan het zuipen tot in de kleine uurtjes zoals vroeger bij de concertreizen gebruikelijk was, maar iedereen zocht op tijd met zijn slaapmaatje het bed op in de wetenschap dat morgen de dag alweer vroeg begint. En dan is het toch fijn om niet als een zombie met een zwaar hoofd rond te lopen en ook nog te moeten zingen. Echt chapeau voor dit reisgezelschap.

## Basilique Sainte Thérèse Lisieux



Wat een machtig mooie basiliek! Met een grote ruimte eromheen, ingericht als park en parkeerterrein. En een informatiebureau voor toeristen met merchandise en toiletten. De basiliek is vernoemd naar Sainte Thérèse van het kind Jesus. Thérèse trad al op 15-jarige leeftijd in de orde der Karmelietessen in Lisieux. In het klooster schreef ze haar autobiografie waarin ze haar spirituele reis en diepe verbondenheid met Jezus beschreef. In

1897, op slechts 24-jarige leeftijd, stierf ze aan tuberculose. Haar autobiografie is in de wereld veel gelezen en heeft veel invloed gehad. Ze werd dan ook heiligverklaard in 1925. In de basiliek hingen talrijke grote foto's van haar, als jong kind en tenslotte op haar sterfbed. Op de trappen naar het altaar stond bij haar grote portretfoto een aantal vazen met bloemen, door haar grote liefde voor bloemen is ze tevens benoemd tot Patroonheilige. Ook hier heeft Frank Kroese zijn drone ingezet om mooie overzichtsfoto's van de basiliek te krijgen. De basiliek bevat maar liefst 4000 zitplaatsen en is daarmee tien keer zo groot als onze Lambertuskerk in Kerkrade. Onvoorstelbaar.

## Vorbereiding mis in Basiliek Lisieux

De communicatie vooraf met de kerkautoriteiten verliep erg stroef, een vreemde taal, de kerk weet niet wat ze van ons kan verwachten, de organist laat niets van zich horen, de dienstdoende geestelijke gaat ervan uit dat we alleen Franse liedjes zingen en ga zo maar door. Daarom had dirigent Wim van tevoren al twee scenario's uitgedacht: optie A: onder begeleiding van het kerkorgel zingen we de Latijnse mis van Hilber; optie B: we zingen à capella ons repertoire van de inloopconcerten.

De dienstdoende organist had op 1 oktober ontslag genomen, dus optie A kwam niet in aanmerking. Of toch? Een week van tevoren meldt zich een nieuwe organist, ingehuurd vanuit Saint-Malo, en hij spreekt ook nog Duits. Dus optie A komt weer op tafel, deze oefenen we nog een keer extra tijdens onze laatste gezamenlijke repetitie in Brunssum. Organist Henri komt zelfs ter kennismaking de avond tevoren bij ons diner aanschuiven. Iedereen was op zondagochtend op tijd uit de veren, met het ingaan van de wintertijd hadden we één uur gewonnen. Bij aankomst bij de basiliek zitten de deuren nog op slot, blijkbaar zijn we nog te vroeg. Want we willen wel nog wat voorbereidingstijd steken in het bekijken van de opstelling. Het orgel bevindt zich boven op een hoog oksaal naast het altaar. Maar dat oksaal is veel te klein, daar passen hooguit tien zangers naast het orgel.



Dirigent Wim gaat boven kijken en probeert een aparte opstelling: hij dirigeert van boven het orgel en de zangers die beneden blijven. Maar na een halve minuut proberen, kon hij al concluderen dat dit niet werkte: de zangers kijken naar beneden naar hun mappen en zouden dan ook nog helemaal omhoog moeten kijken naar de dirigent. Besluit: helaas geen optie A met onze mooie Latijnse mis met orgel, we gaan voor optie B. We stellen ons links in de kerk op om enkele liederen in te zingen. Gelukkig heeft Ger Huijten onze mobiele pupiter meegenomen. Het inzingen lukte vervolgens best aardig. Alleen wijzen enkele vroege kerkbezoekers ons erop dat we hier niet kunnen staan, want achter ons bevindt zich het altaar met het tabernakel waarin de hosties voor de mis bewaard worden. Dus deze moet bereikbaar zijn tijdens de communie. Uiteindelijk kwamen we uit aan de rechterzijde, de eerste banken waren voor ons gereserveerd om tussendoor te kunnen zitten. De enorme ruimte binnen de basiliek veroorzaakt overigens een behoorlijke galm van maar liefst 6 seconden. Een technicus binnen de kerk plaatst dan ook twee

richtmicrofoons bij onze opstelling, zodat ook de mensen achter in de kerk via de versterkers onze zang direct kunnen horen. Een groot compliment is hier overigens op zijn plaats voor onze dirigent Wim Schepers die in deze stressvolle situatie uiteindelijk het hoofd koel hield en met een werkbare oplossing kwam om ons in deze belangrijke mis te laten zingen.

Gastvrouw Mariska hoorde trouwens onze meerstemmige koorklanken tijdens het inzingen, ze kreeg er kippenvel van, zo mooi vond ze het klinken. Marcel en zij hadden de dag vóór hun vertrek op de KKM-website nog naar informatie gezocht, want ze hadden geen flauw idee met welk koor ze op reis gingen en wat ze van ons mochten verwachten. Nu hebben ze daar een voorproefje van kunnen horen.

## Pelgrimsmis in Lisieux

Vanaf een uur van tevoren stroomde de kerk al vol, uiteindelijk volgden zo'n 2.500 kerkgangers de Hoogmis in de basiliek. Bij het aanzetten van ons eerste lied kwam er een complete optocht de kerk binnen. De bisschop voorop, gevolgd door nog zes andere geestelijken en de nodige misdienaars. Daarachter een Pelgrims-vereniging uit Saint-Malo die haar vaandel bij de kansel mocht neerzetten. Wat een Hoogmis was dit! Een hele ervaring om dit eens te mogen meemaken. Er verscheen nog een vrouw op de kansel, zij bleek de voorzanger te zijn. Op de schermen aan de rechter en linker kant verschenen de



Latijnse teksten, die zij voorzong. Vervolgens dirigeerde zij het volk in de kerk om hun tekst te zingen. En zo ongeveer iedereen zong mee. Jammer dat onze bariton Huub Frissen er niet bij was, hij had zich hier volledig kunnen uitleven. We zagen een ongelooflijke toewijding van de aanwezigen, iedereen zong uit volle borst mee en volgde de mis met grote aandacht, op de juiste momenten staand, zittend of knielend. De allereerste zitbank vooraan bevat geen kniebankje. Daar zien we een blinde man, die gewoon voor zich op de harde stenen vloer biddend knielt. En als wij als koor tussendoor een lied zingen, dan kijken de toehoorders niet naar ons, maar blijven ze de verrichtingen van de geestelijken bij het altaar aandachtig volgen. Een dergelijke devotie hebben wij jaren niet meer opgemerkt bij ons thuis. Diverse camera's en microfoons in de basiliek legden de hele mis

vast. De kans is groot dat deze later op YouTube terecht komt zoals met eerdere missen is gebeurd. Dan kunnen we deze nog eens terugkijken. Voor ons zangers vormde deze Pelgrimsmis het absolute hoogtepunt van onze concertreis, de kers op de taart. Na de mis verzamelden zich een aantal Afrikaanse vrouwen in hun traditionele klederdracht buiten op de trappen van de basiliek, zij zongen al dansend een eigen lied over Mama Maria, ze vormden een deel van een grote pelgrimsgroep uit Congo. Het bestuur van de Pelgrimsvereniging uit Saint-Malo sprak onze tenor Guus Reuter nog aan: “we ondervonden jullie gezang als een zeer bijzondere extra toevoeging aan deze mis, jullie hebben ons de hemel op aarde bezorgd, zo mooi vonden we het”. Met dit compliment op zak togen we terug naar het hotel. Nico had beloofd om de goede afloop te vieren met een rondje in de hotelbar.

## De One Manshow



RMK zanger Frenk Janssen heeft toch al de reputatie dat hij niet lang kan stil zitten. Hij ontpopte zich ook al als een grote moppentapper in de bus. Maar dat hij als toegift in zijn eentje ons ook nog trakteerde op een Onemanshow, dat kwam wel als een leuke verrassing. Getooid met blonde pruik en kleurrijk colbert schotelde hij ons een aantal leuke

grappen voor waarbij hij natuurlijk onze koren en onze reis in een humoristisch daglicht stelde. Een groot applaus en gejuich viel hem ten deel.

Tijdens de aansluitende lunch in het hotel wordt serveerster Amendina bij het opdienen van de eerste borden met gejuich ontvangen. Zij is met haar zwierige bewegingen in haar mini outfit toch al de populairste medewerkster van het restaurant. Frenk Janssen achtervolgt haar vervolgens naar de keuken. Even later verschijnt Amendina met de volgende porties met een grote glimlach in het kleurrijke jasje van Frenk, een groot applaus en gejuich kon vervolgens niet uitblijven. We misten de hele week al de groenten bij het hoofdgerecht. Dit maakte het restaurant in een keer goed met het opdienen van een heerlijke vegetarische terrine.



## Calvados

In de namiddag staat een bezoek aan de calvados-fabriek Pèere Magloire op het programma. Penningmeester Nico regelt weer de kaartjes met groepskorting en besluit dat de reisorganisatie deze dan toch voor zijn rekening neemt, want een tikkie sturen naar tientallen bezoekers, daar is geen beginnen aan. Na het opengaan van de eerste deur



waanden we ons in een attractie van de Efteling. In een aantal ruimtes met fraaie sfeerverlichting, passende achtergrondmuziek en fraaie decors wordt door diverse films het verhaal verteld hoe calvados tot stand komt. Eerst de appelpluk bij de boeren, dan het uitpersen en vormen van appelcider en het vervolgens fermenteren tot een drankje met 40% alcohol. Door opslag in eikenhouten vaten krijgt calvados zijn uiteindelijke smaak. Net zoals bij whisky, hoe ouder, des te verfijnder de afdronk, maar ook des te duurder. Uiteindelijk mogen we proeven van de verschillende gradaties. Dat helpt de liefhebber om de juiste keuze in de winkel te maken om een flesje mee naar huis te nemen. De duurste fles, een oude calvados van maar liefst € 2800,- hebben we toch maar laten staan.



's Avonds bij het diner namen RMK-zanger Hay Fox en DSM-zanger Joost Hillemans het woord. Zij wilden de organisatoren Carlo Dijkman en Nico Fiori bedanken namens de RMK- en DSM-zangers, ze waardeerden het zeer dat zij na Wales weer mee mochten op deze mooie concertreis. In de middag hadden zij bij de proeverij meegekregen dat zowel Carlo als Nico liefhebbers waren van Calvados, dus lag het voor de hand om hen als dank een fles cadeau te doen. Ook hadden ze een presentje voor dirigent Wim in petto voor zijn niet aflatende energie om ons op een kwalitatief goed niveau te laten zingen.

## De terugreis

Dan moesten we op maandagmorgen al vroeg uit de veren, de koffers naar beneden brengen, de laatste rekeningen voldoen bij het uitchecken en nog een laatste ontbijt in het hotel. Klokslag halfnegen start Marcel de bus voor de terugreis. We vertrekken bij een prachtige blauwe lucht, maar gaandeweg de rit doemen hardnekkige mistflarden op. Helaas dus niet zo'n mooi uitzicht op het Franse landschap. Als troost komt tenor Jos Hanssen nog maar eens langs met een doos Engelse drop.



De terugreis voert ons eerst naar de mooie stad Reims. Daar zullen we bij restaurant Excelsior nog een uitgebreide afsluitende lunch nuttigen. We treffen bij aankomst een mooi ingericht en gezellig restaurant aan, chique gedekte tafels met gestevende witte tafellakens staan voor ons klaar. Het voorgerecht bestaat uit gestoofde prei met een heerlijke mosterdsaus. Bij het hoofdgerecht konden we kiezen uit een Franse braadworst op een bedje van puree of een stuk zalm met gegrilde groente, ook weer met een verrukkelijke saus. We sluiten de lunch af met een crème brûlée, om je vingers bij af te likken. Deze overheerlijke lunch was de moeite van het omrijden meer dan waard.



Buiten, wachtend op de bus, maakt onze vaste fotograaf Wiel te Poel nog een laatste foto van de hele reisgroep met het restaurant op de achtergrond. Nadat we met de bus weer op de snelweg zaten richting België, was het de beurt aan voorzitter Wim de Groot om de microfoon te grijpen. Uiteraard komt er van hem namens alle KKM-deelnemers ook een uitgebreid dankjewel naar de organisatoren Carlo en Nico. Ook hij had hetzelfde idee opgedaan gistermiddag bij de calvados-proeverij door voor beide heren ook een heerlijke fles van deze lekkernij te kopen. Hij richtte tevens het dankwoord aan onze dirigent Wim voor de hele muzikale invulling van onze tocht, ook hij mag thuis aan de calvados gaan nippen.

Na een kleine sanitaire stop onderweg bij de BurgerKing met een veel te klein toilet, komen we rond 20.00 uur in het donker aan op de parkeerplaats van station Kerkrade, waar onze partners ons al stonden op te wachten. In alle windrichtingen vertrekt iedereen

na een kort afscheid huiswaarts, een heel mooie ervaring rijker.  
Conclusie tot slot: Chauffeur Marcel en gastvrouw Mariska hebben ons prima naar huis gebracht, iedereen heeft zijn bagage terug gevonden, de flessen calvados zijn nog heel gebleven en wij hebben gelukkig geen arts onderweg nodig gehad, er hebben geen ongevallen plaats gevonden, alle reizigers zijn gezond en wel weer thuis gekomen. Maar natuurlijk was het allerbelangrijkste dat we een geweldige concertreis hebben gehad. Er zat alles in: muzikaliteit, interessante uitstapjes en heel veel gezelligheid! Met dank aan de organisatoren Nico en Carlo die kunnen terugkijken op een geslaagde concertreis.

